

Lausunto

Viite OKM059:00/2012
26.5.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Lausuntopyyntö OKM/81/040/2012

Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esitys Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:11

Aivoliitto ry kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksestä.

Kielellinen erityisvaikeus (aiemmin dysfasia)

Kielellisessä erityisvaikeudessa lapsen puheen ja kielen kehitys viivästyy tai etenee poikkeavasti. Lapsen kielellinen oppiminen ja toimintakyky eivät kehity iän mukaisesti. Lapsen puhe voi olla vähäistä tai puuttua kokonaan. Sanaston, lauseiden, käsitteiden ja kieliopin oppiminen on hidasta. Kielelliseen erityisvaikeuteen liittyy usein myös vaikeuksia ymmärtää muiden puhetta.

Kielellinen erityisvaikeus on laaja-alaisesti toimintakykyyn, osallistumiseen ja vuorovaikutukseen vaikuttava ongelma. Se vaikuttaa lapsen kokonaiskehitykseen ja siihen saattaa liittyä myös muita piirteitä kuten motorista kömpelyyttä, hahmotusvaikeuksia, keskittymisvaikeuksia tai aistiyliherkkyyttä.

Noin 7 prosentilla suomalaisista lapsista on jonkintasoinen kielellinen erityisvaikeus ja puheen kehitys viivästyy jopa 19 prosentilla lapsista. Kielellinen erityisvaikeus on yleisempää pojilla kuin tytöillä.

Kielellisten ongelmien varhainen toteaminen on varhaisen puuttumisen edellytys

Kielellinen erityisvaikeus on luotettavimmin diagnosoitavissa vasta neljän vuoden iästä lähtien, mutta tukitoimenpiteet on aloitettava heti kun epäily herää. Jos tukitoimet käynnistetään vasta, kun kielellinen erityisvaikeus on diagnosoitu, on menetetty ennusteen kannalta tärkeää varhaista kuntoutumisaikaa.

Lapsen tukitoimet ja kuntoutus varhaiskasvatuksessa

Lapsen päiväkotiryhmän tulee olla pieni ja melun määrään ryhmässä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Lapsen kielellistä vuorovaikutusta tulee tukea varhaiskasvatuksessa ja hänelle on turvattava osallistumisen kokemus lapsiryhmässä. Lapselle on päivähoitossa tehtävä yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan lapsen kielellinen ja yleinen toimintakyky sekä lapsen ja perheen tarpeet ja voimavarat.

Lapsi tarvitsee yleensä puhetta tukevia kommunikointikeinoja kuten kuvia ja tukiviittomia. Ne helpottavat kommunikoimista lapsen kanssa ja vähentävät usein puheen ymmärtämisen ja ilmaisemisen vaikeuksiin liittyviä seurauksia kuten oppimisen, käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen ongelmia. Ne havainnollistavat ja jäsentävät lapsen toimintaa, auttavat häntä ennakoimaan asioita ja toimivat muistin tukena. Niiden avulla voidaan myös opetella käsitteitä ja kartuttaa sanavarastoa.

Aivoliiton lausunnon keskeinen sisältö:

Uusi varhaiskasvatustalaki on erittäin tärkeä ja laissa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet ovat hyviä. Erityisesti monialaisen yhteistyön korostaminen ja lapsen mahdollisimman varhainen tuki ovat tärkeitä tavoitteita.

Varhaiskasvatuksen tavoitteissa (3 §) kohdassa kahdeksan todetaan, että *”pitää tunnistaa lapsen yksilöllinen tuen tarve ja järjestää tukea mahdollisimman varhain tarvittaessa moniammatillisessa yhteistyössä”*. Korostamme, että tuki tulisi järjestää heti, kun epäily tuen tarpeesta on herännyt.

Kohtaan kielelliset oikeudet (15§) toivomme lisäystä puhevammaisten lasten osalta seuraavasti: *”...sekä puhevammaisella lapsella on oikeus lisäksi tarvitsemiinsa puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikointimenetelmiin”*.

Kohdassa Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki (16§) on kirjattu lause *”tukea on annettava heti tuen tarpeen ilmetessä”*. Ehdotamme seuraava lisäystä: *”Lapsella voi olla tuen tarvetta fyysisen, kognitiivisen, emotionaalisen, sosiaalisen, kielellisen tai muun vastaavan kehityksen ja oppimisen alueella”*.

Lisäksi lasten tuen tarpeet tulee ottaa huomioon lapsiryhmän koossa.

Kohdassa Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki (16§) sekä tehostettu tuki (17§) tukimuotojen sisällöt tulisi määritellä tarkemmin huomioiden eri-ikäiset lapset ja heidän tarpeensa.

Lisäksi lapsen kehityksen ja oppimisen tehostettu tuki tai erityinen tuki (18§) tulisi aina suunnitella, toteuttaa ja arvioida moniammatillisessa työryhmässä.

Jos ryhmässä on tukea tarvitseva lapsi tai lapsia, täytyy se huomioida lapsiryhmän kokoa pienentävänä tekijänä ja ainakin osalla henkilökunnasta tulee tällöin olla varhaiskasvatuksen erityisopettajan pätevyys.

Pidämme erityisen tärkeänä, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on koulutuksen kautta saatua tietoa lapsen kehityksestä ja kykyä tunnistaa tarvittaessa lapsen tuen tarve ja keinoja vastata tähän tuen tarpeeseen.

Tärkeää on myös, että laissa on määritelty lasten lukumäärä yhtä varhaiskasvatuksen erityisopettajaa kohden eikä pelkkä maininta esiintyvistä tarpeista riitä.

Suosittelimme termin ”*tulkittamis- ja avustajapalvelut*” tilalle ”*tulkkaus- ja avustamispalvelut*” -termiä.

Turussa 26.5.2014

merk. Terttu Erilä
puheenjohtaja

Tiina Viljanen
toiminnanjohtaja

Aivoliitto on kansanterveys-, vammais- ja potilasjärjestö, joka tukee edustamiensa ryhmien arjessa selviytymistä. Näitä ryhmiä ovat perheet, joiden lapsella tai nuorella on kielellinen erityisvaikeus sekä aivoverenkiertohäiriön sairastaneet ja heidän läheisensä.

Liiton perustehtävä on oikeuksien valvonta, viestintä ja asenteisiin vaikuttaminen, AVH:n ennaltaehkäisy sekä yhdistystoiminta ja palvelut. Liitto tuo esiin puhevammaisten asioita sekä tarjoaa sopeutumisvalmennuskursseja, kuntoutusta, terapiaa ja virkistystoimintaa. Liiton omistama Suomen Nuortentalo Oy tarjoaa nuorten itsenäistymistä tukevia asumispalveluja ja mm. neuropsykiatrista valmennusta.